

Hiztegitxo

Hobeto irakurtzen laguntzeko

ababor 'itsasontziaren ezkerreko aldea'	«Neska, apur bat lotsaturik oraindik, ohe ertzean gelditu zen, galdetuz: — Ababorretik ala istriborretik igoko naiz?»	(53)
adio 'agurra'	«Patxi, ahobero erantzun ondoren, jiratu eta adiorik gabe joan zen, arrauna lepoan zeramala, mendian gora.»	(46)
ahari 'zikiroa, ardi arra, marroa'	«Beste egun batean, Djehak ahari tripakiak lortu zituen azokan, auskalo nola.»	(60)
ahobero 'harroputza, gangarra'	«Patxi, ahobero erantzun ondoren, jiratu eta adiorik gabe joan zen, arrauna lepoan zeramala, mendian gora.»	(46)
ahuspez 'ahoz behera'	«Bidean topatu zuen mutikoa, hantxe estrata erdian, lurrean ahuspez itxura txar-tzarrean, arnasa hartu ezinik eta izerditan blai...»	(15)
aiher 'gogoia bizia, amorrua'	«Dortokari hozka egiteko ere izan zuen gogo edo aiherra momentuan...»	(76)
aipatu bazuen, aipatu zuen Esamoldea: 'Ai, ene!'	«Arrauna aipatu bazuen, aipatu zuen . Ez zen jadanik Patxirentzat gustagarria izango.»	(46)
aise 'erraz, arazo barik'	«Ez zen aise egin zakua Haize Hegoa sartzeko bezain handia. Erronkariko ehule guztiek parte hartu behar izan zuten zakua ehuntzeko beharlekuan.»	(84)
aitañoi-amañoi 'aitatxi-amatxi, aitita-amamak'	«Baina iragan negu osoa Larrañanen eman nuen aitañoi eta amañoiren etxean.»	(80)
akabera 'amaiera, uhinen ura amaitze lerroa'	«Orduan ikusi zuen, dortoka, hondartzan, uhinen akaberako ur arrapaladatik eta aparretik hurbil.»	(74)
alarau 'oihu luzea, ulua'	«Segalariek ez zuten Pelho Lelo bakean utzi harik eta deiadar eta alarau horiek ikasi zituen arte.»	(22)
albait -en 'ahalik ...-en'	«Etxera joateko ordua eta ni hemen! Autoa erosi behar dut albait arinen, ez naiz euripean joango bizikleta zahar honekin...»	(74)
aldarte 'umorea'	«Djeha adarra jotzen ari zitziola susmatu eta kadiari aldartea kaltetu zitzaion.»	(62)
amultsu 'maitasunezkoa'	«...erdi esan zuen amak hasperen amultsuz -. Ai Pelho, Pelho, neure umea, neure koitadua, neure izan argia...»	(27)
andetan eraman 'ohatilan bezala (en camilla)'	«...laguna aulkian andetan eramatea erabaki zuten Bidankozerraino.»	(90)
antxeta 'kaioa, itsas txoria'	« Antxetak eta barkuak ikusten dira, goitik behera, hemendik gainetik! Handixik nator-eta ni, zoroaren moduan ihesean.»	(45)
apaltasun 'umiltasuna'	«Hura ikusi eta, emozioz beterik, Pelho Lelo jende harengana hurbildu eta apaltasun osoz hasi zen esaten...»	(25)
apar 'bitsa (espuma)'	«Uhinaren ura eta aparra erretiratzean, zangoz gora baratzeko.»	(72)
artz 'garbia'	«Garbi-garbi zegoen harri hori, ikaragarri artz , distira ere bazeriola.»	(28)
argi-errainu 'argi izpia'	«...gaua amaitzea baizik ez zuen espero, eguzkia bere argi-errainu epelekin agertu eta ikusi ahal izateko»	(31)
argi-zirrinta 'izpitxo, argi motela'	«Eta ibiliaren ibiliz, argi-zirrinta hori nabarmena izango da, eta Ukaliki ederra egingo zaio eta gozoa.»	(100)
argibide 'informazioa, azalpena'	«Djehak, orduan, bere argibidea eman behar izan zuen.»	(62)
aro 'garaia, sasoi, denbora'	«Badakizue nola frijitzen zen arrautza sua sortu baino lehenagoko aro ospel haietan?»	(32)
arrangura 'ardura, kezka'	«Etxeak eta lurrak utzi beharrekina, arrangura eta dolua zen dena.»	(86)
artatu 'zaindu, jagon'	«...zangoa artatu , zuzendu eta bendatu zioten.»	(90)

artazi 'guraizeak'	«...semeak artaziak hartu eta lihozko oihal hori zati txikitan moztu zuen.»	(14)
artean 'oraindik (irag)'	«Haize Beltza kontent zebilen, artean , harpeko alde batetik bestera, etxea atontzen Ekaitzarentzat.»	(35)
artega 'urduri, kezkaturik'	«...esan zuen Guakamaioek busti-bustirik eta hotzez artega zegoen gau batean—.»	(34)
ataute 'hilkutxa (ataud)'	«...jende asko zihoazen, oinez, negarrez eta otoitzez, atautean defuntua zeramatela...»	(26)
ateko banda 'itsasoko aldera ematen duen aldea'	«...ezkonduz gero, akabo, bertan jarraitu beharko zuen, ateko bandara begira betirako.»	(44)
atondu 'prestatu, ordenan ipini'	«Haize Beltza kontent zebilen, artean, harpeko alde batetik bestera, etxea atontzen Ekaitzarentzat.»	(35)
atsegindun 'plazerez betea (satisfecho)'	« Atsegindun sentitu zen inguruko zelai lehorrei begira. Meseta, goi ordokia, itsasotik urrunen zegoen jadanik.»	(52)
aurki 'laster'	« Aurki zehaztu beharko zen, inozokeria sinplea zen ala delitu nabarmena.»	(88)
aurrez-esan-ezina 'inprebisiblea'	«...edo auskalo zer gertatuko zen orduan, hiriburuko jendearen jokabidea aurrez-esan-ezina delako.»	(77)
aurrez-esatekoago 'prebisibleagoa, asmagarriagoa'	«...honen burubidea aurrez-esatekoagoa izango zen, eta ez zen dortokazoparen ideiatik oso aparte ibiliko...»	(77)
autxa 'frantsesak (despektiboa)'	«Hotzak eta sakrifizioak onuragarriak izanen ziren (...) Larraineko autxak izorratuz gero.»	(85)
auzokalte 'kaltegarria ingurukoentzat'	«— Auzokalte hori! Neskato inozo hori! —esan zioten.»	(38)
azkartu 'arinago bihurtu'	«Udako arratsalde hartan, hodeiak zabaldu eta haizea azkartu ondoren.»	(72)
babalore 'ergela,	«Amak bere umea maite zuen eta Pelho deitzen zion (...), seme babalorea , zozoa eta ezertarako gauza ez dena izanda ere.»	(13)
bafada 'heize ufada, bolada'	«Elurpean eta hotz artean higitzen gara, harik eta Haize Hegoaren bafada epela heldu arte, laztana balitz bezala.»	(82)
baratu 'gelditu'	«Uhinaren ura eta aparra erretiratzean, zangoz gora baratzeko .»	(72)
baratzain 'ortuzaina, baratzea lantzen duen	« Baratzainak , ondo konprenitu ez eta, jarraitu zuen galdezka.»	(58)
barauzale 'barau egiten duena, jan gabe egon'	«Ezin lan, ezin jan, bortxaz barauzale .»	(86)
bazter-nahasle 'liantea,	«— Gu akabatzea nahi duzu, bazter-nahasle horrek? —esaten zioten—.»	(24)
begi-luze 'denari so, jakin-mina duena'	«Posible zen (...) dortokarengana ume begi-luze bat inguratzea, bere aitari eskutik tiraka...»	(77)
begirune 'errespetua'	«...aitak umorez, begirunez eta maitasunez kontatzen ditu haren istorioak.»	(56)
behar handian ibili 'ezer gutxi eduki, pobrea izan'	«Horregatik joaten zenb Djeha Oasitik kanpora, zer aurkituko, eta behar handian ibiltzen zen beti, ez bost ez bi, poltsikoan deus ez zuela.»	(58)
beharleku 'lana, zeregina, eginbeharra'	«Erronkariko ehule guztiek parte hartu behar izan zuten zakua ehuntzeko beharlekuan .»	(84)
beilegi 'horia'	«Ahmed Beni Kasar eta Ali Beni Ahmeden desiraren objektua kadiaren alboan zegoen, beilegi deigarritz jantzia.»	(66)
beltzuritu 'haserretu, sumindu'	«Ehiztariak (...) beltzuritu egin ziren Pelho Lelo agertu eta haren zantzoak entzutean»	(23)

benetalaria 'egia zalea, zintzoa/ sineskorra'	«—Ni benetalaria naiz, mutiko! Benetalaria naizela, txo! Galduta egonez gero, galduta dago, aurkituta badago aurkituta dago.»	(104)
bere kolkorako esan 'isilean, hori pentsatu'	«—Lastima emakumearena! —esan zuen bere kolkorako Patxik.»	(48)
betilun 'goibel, kopetilun'	«Berehala konturatu zen poz-algarak itxura hutsa zirela, ezkontzako gonbidatuak betilunak eta odolberoak zirela...»	(25)
biharamun 'hurrengo eguna'	«Amari obeditu beharrean, biharamunean , Guakamaio Ekaitzaren habiaren bila abiatu zen...»	(34)
bogalari 'arraunlaria'	«—Hara berriz! —esan zuen Patxik, ustekabeen izuturik—. Bogalaria ematen duzu!»	(48)
bortu 'mendiko portua, goiko pasabidea'	«Eta bortu aldeko bazterrak epeltzera heldu zen Haize Hegoaren elezaharra egiten zidan.»	(80)
bortxaz 'nahitaez, ezinbestean'	«Ezin lan, ezin jan, bortxaz barauzale.»	(86)
buhunba 'zurrumbilola'	«Haize Hegoaren buhunbak airean gora altxatu zituen.»	(88)
deliberatu 'erabaki, horrela pentsatu'	«...hori guztia eta gerokoa beste pelikula bat izango zela deliberaturik ...»	(78)
denborale 'ekaitza, eguraldi txarra'	«...ezbeharreko denborale beldurgarri hark harrapatu zituen azpian.»	(36)
deus 'ezer ere ez''	«Horregatik joaten zenb Djeha Oasitik kanpora, zer aurkituko, eta behar handian ibiltzen zen beti, ez bost ez bi, poltsikoan deus ez zuela.»	(58)
deusezko 'ezerezkkoa'	«Baina, ikusezina denez gero, deusezkoa denez gero, berebiziko ahaleginak behar dira egin markatzeko...»	(82)
drezatu 'arteztu, onbideratu, zuzendu'	«Bazen, berriz ere, ohiturak drezatu eta autoritatea indartzeko tenorea.»	(84)
dunbada 'kolpea, zaratotsa'	«Oinaztarriak lehertu eta laster entzuten ziren trumoi dunbadak .»	(76)
dunbots 'ostotsa, trumioia'	«Oinaztargi, dunbots , euri-jasak eta uholdeak. Ekaitzak ahalik eta gogorren eraso zien Oihan handiko bazter haiei eta ihesean zihoazen xibaroiei.»	(36)
durunda 'ostotsa, trumioia, ihurtzuria'	«Eta berriz ere tximistak eta durunda izugarriak.»	(35)
ederretsi 'helburu edertzat onartu'	«...zintzoki jokatzeko eta elkarrekiko laguntasuna ederrestea juratu zuten, jendearen aitzinean.»	(91)
egosi 'ur bero-berotan sukaldatu'	«Sukalde hartan, haragia eta berdurak lapiko handietan egosten ziren.»	(59)
egundo halakorik 'Ene! Hau bai hau!' (harridura)	«— Egundo halakorik! —esan zuen txakurrak.»	(75)
ehule 'oihalgilea, oihala ehuntzen duena'	«Erronkariko ehule guztiek parte hartu behar izan zuten zakua ehuntzeko beharlekuan.»	(84)
elezahar 'kondaira'	«...zer gertatzen zaion itsasaldeko ura gustatzen ez zaionari: (...) bost baso bete ur ematen diotela, itsasokoa. Horixe da elezahar honen mamia eta zera.»	(42)
-en buruan 'garrenean, eta gero'	«...harik eta eguzkiak frijitzen zuen artean, akaso hiru edo lau egunen buruan ...»	(32)
erbi 'basa untxia'	«...derrepentean, ikusi ez du ba Ukalikek erbi bat! Erbia zuria da eta ez dago oso urrun.»	(97)
ernegatu 'gogaitu, erre, atsekabez nekatu'	«Arraunlariak berehala ernegatu ziren (...) babalore zantar madarikatu honek denbora alferrik galarazi zuelako.»	(20)
ernegu 'amorrualdia'	«Hainbeste ibili ondoren, hainbeste ernegu eta buruhausteren ondoren...»	(52)

errabiatu 'amorratua, suminduta'	«Artean, Ekaitza oso errabiatu rik zegoen.»	(36)
errebeskeria 'irresponsabilitatea, gaiztakeria'	«—Hau da fantasia! —loriatzen ziren beren errebeskeriaz , makilaz seinalatu...»	(6)
erreserba 'isilean, bere kolkorako'	«—Hobe horrela —onartu zuen Patxik erreserbaz , neskak itsasoari buruz zer ez zekiela...»	(51)
erretolika 'berriketa / errieta, bronka'	«Ipuina ematen zuen. Zergatik eta zertarako erretolika gehiago!»	(52)
erreusitu 'azertatu, helburua lortu, garaitu'	«Zakua hausten erreusitu arren, apartatzeko astirik ez zuten izan ez Marianok ez Balbinak.»	(88)
errime 'ahots ozenez, bozgoran esan'	«Hitzak barruan gordez gero astun sentitzen zen, beterik bezala, eta errime esan behar zituen.»	(74)
esankizun 'esatekoa'	«—Bereiz daitezela eta bakoitzak bere bizimodua egin dezala! —zuen orain esankizun —.»	(24)
estekatu 'lotu	«...ehun sokaz loturik eta hegoaldera zabalik ahoa, kordak ehun pago eta ehun pinutan estekatu rik.»	(84)
estrata 'galtzada, bidexka'	«Bidean topatu zuen mutikoa, hantxe estrata erdian, lurrian ahuspez itxura txar-txarrean, arnasa hartu ezinik eta izerditan blai...»	(15)
estualdi 'larrialdia	«Ondo ikasi zituen, egia esan, astinaldi eta estualdien ondoren. Eta etxerantz abiatu zen, ostera.»	(22)
etsi 'desesperatu'	«Ama etsitu egin zen, Pelho etsigarria zelako.»	(18)
etsigarri 'jasangaitza, desesperantea'	«Ama etsitu egin zen, Pello etsigarria zelako.»	(18)
etxeko kaltea 'kaltegarria etxekoentzat'	«Noiz arte izango zara etxeko kaltea !»	(17)
huri-jasa 'zaparrada handia'	«Oinaztargi, dunbots, huri-jasak eta uholdeak. Ekaitzak ahalik eta gogorren eraso zien Oihan handiko bazter haiei eta ihesean zihozten xibaroiei.»	(36)
eztei 'ezkontza'	«... eztei egunean denei eskerrak eman ondoren, Patxi, dena amaitu zenean, leher eginda heldu zen hotelera.»	(52)
fosforeszentzia 'berezko argitasun distiratsua'	«...marmoka handi bat ari da pasatzen fosforeszentzia berde-laranja aldakor bereziekin.»	(102)
gaitzuste 'itxaropen gabe'	« Gaitzusterik gabe ibili zen hirian barrena...»	(49)
galgarri 'galtzailea, kaltegarria'	«Eta jende zentzudun asko ere plan galgarri horren alde ematea»	(83)
gantz 'koipe lodia (sebo)'	«Foka- gantzezko zuzi gehienak makila puntaz jo eta itzali ondoren, erdi ilunetan entzuten ditugu.»	(94)
garro 'hanka, tentakulua'	«—Ongi etorri, ongi etorri, ongi etorri... — garro bakoitzeko errepikatu behar balu bezala ongietorria.»	(102)
gero! 'e! (ohartzeko hitza)'	«—Ez berandu etorri, gero! »	(16)
gizajo 'gaixoa, koitadua'	«Pazientzia beharko, dena erraz eta zehatz-mehatz azaldu beharko zion gizajoari .»	(16)
gizaldi 'mendea, denboraldi luzea'	«Hala bizi izan ziren, gizaldirik gizaldi , milaka urtez.»	(32)
gogaikarri 'aspergarria'	«—Apu bat gogaikarria izango da ba bizimodua hemen, zeu bakarrik...»	(44)
goiznabar 'egunsentia	«Ez da gaua, baizik eta ilunabarra; ez da eguna, baizik eta goiznabarra .»	(100)

gomutatu 'gogoratu, oroitu'	«Amak esandakoak ondo gomutatuz , asto gurdi hura profitatu eta agindutakoa bete behar zuela pentsatu zuen.»	(18)
gori 'bero-beroa, gorri bizia'	«...Afrikako eguzki borobil goriaren azpian.»	(58)
gupida 'errukia,, miseriakordia'	«...baina Pelho zereginen baten eske zebilen beti eta, azkenean,amak gupida sentitu zuen.»	(18)
gurma 'bruma, lainoa, gandua'	«Olatuak beti bata bestearen atzetik etengabe, txalupak tutuka beti gurma artean, sardina zaharren usaina beti airean...»	(44)
hagatik 'hargatik, hori dela eta'	« Hagatik inguratu zen, galdetuz...»	(75)
hankari 'korrikalaria, hanka arina'	«...Ukalikek erbi zuria harrapatzeko ahaleginak egin ditu, baina erbia hankari abila da, inork harrapatuko ez duena.»	(97)
hareatze 'hareazko eremua, basamortua'	«Ai, gure Oasia, desertuko geure iturria eta gure gerizpea, hareatzeak berdatu eta loratu arte desagertuko ez dena.»	(68)
harpe 'leizea, kobazuloa'	«Ekaitzaren harpe ingurura heldu zenean, Guakamaiok bere lumak busti zituen.»	(34)
harrezkero 'ordutik aurrera'	«Eta ez zuten harrezkero su faltarik izan, Oihan Handian ez direlako sekula falta izan ez zuhaitzak eta harkaitzak.»	(39)
haserre egin 'errieta egin, bronka bota'	«— Niri ere haserre egingo dit amak.»	(105)
hasperen 'arnasaldi berezia, suspirioa'	«...erdi esan zuen amak hasperen amultsuz—. Ai Pelho, Pelho, neure umea, neure koitadua, neure izan argia...»	(27)
hegal 'hegoa'	«...batak besteari uztea sua, besteak behar duenean. Hegalak errekueratzea ere inportantea da.»	(30)
herrestan 'arrastaka, tarraz'	«...Ukalikek korrika jarraitu du, elur gainean irristatzen den sare handia herrestan eramanez.»	(105)
higatu 'gastatu, kontsumitu'	«Elurpean eta hotz artean higatzen gara, harik eta Haize Hegoaren bafada epela heldu arte...»	(82)
hodeiertz 'zeru ertza (horizonte)'	«...arpoia hartu eta txakurren lerarekin joaten da hodeiertza baino harantzagoko urrunetara.»	(96)
igan 'igon, igo'	«Marianok pagoaren gainean igan eta zakua beherantz tiratzen zuen artean, Balbinak jo eta aizkora ukaldika urratu zuen zakua.»	(88)
ilinti 'sua duen egurra edo palua'	«...baina zaila zen, suaren bila etorri zen-eta, ilintirik ez baitzuen ikusten sua hartu eta eramateko.»	(35)
imintzioka 'keinuka, gestuak eginez'	«...etzan zen, hotzez dardarka dagoenarena eginez, imintzioka , edozeini lastima emateko moduan...»	(34)
iragan 'joan dena, pasatutakoa'	«Baina iragan negu osoa Larrañanen eman nuen aitañi eta amañiren etxean.»	(80)
irauli 'buelta hartu, azpikoz gora jarri'	«Nanok irauli da, beheraka jausi da. Nanoki eskutik heldu eta biak abiatu dira korrika.»	(105)
irizpide 'iritzia, aburua, ustea'	«Entzundakoa obeditzen du, baina irizpiderik gabe.»	(12)
istribor 'itsasontziaren ezker aldea'	«Neska, apur bat lotsaturik oraindik, ohe ertzean gelditu zen, galdetuz: — Ababorretik ala istriborretik igoko naiz?»	(53)
ituragabeko 'itsusia, zatarra, motza'	«...zuek biok nahiko ituragabekoak zarete-eta, emakumea neurekin biziko da!»	(68)
izanen 'izango'	«— Negua den artean izanen dugu hotza...»	(80)
jagoiti 'inoiz ez, egundo ez'	«— Hobe da berant, ezen ez jagoiti ...»	(91)

jantzi-jantzi eginda ibili 'arropa piloa jantzita ibili'	«Mutiko txiki bat da Ukalik, larruzko arropekin jantzi-jantzi eginda ibiltzen dena...»	(96)
jipoi 'astinaldia, paliza'	«Gizonek, txalupatik jaitsita, itzelezko jipoia eman zioten.»	(20)
kadi 'epaile musulmana'	«Eta kadi ofizioan ere oso zuhurra izan zen.»	(66)
karel 'itsasontzien aldeetako goi partea'	«Belaontzia astiro zihoan, itsasoan haizerik egiten ez zuelako. Jendea ikusten zen ontziaren karelean .»	(20)
kaskako 'kaskarrekoa, buruko kolpea'	« Kaskako ederrak jaso zituen eta, lurrean luze geratu zen.»	(26)
kelonio 'dortoka'	«Zantzurik ere ezin zion hartu kelonioaren portaerari.»	(75)
keztatu 'ketu, kez bete'	«...ogia keztatzen , okelaren eta espezieen lurrinak zapore, kutsu edo kolore pixka bat emango ziolakoan ogiari.»	(59)
kiskali 'guztiz erreta'	«Sutan ia kiskalita zeudela, hainbesteko sutea menderatzeko ahalmenik gabe, zer egin ez zekitela, urarekin, suntsiduratik salbatu ziren.»	(38)
koitadu 'gizajoa, gaixoa'	«— Ai Pelho, Pelho, neure umea, neure koitadua , neure izar argia, neure gizajotxoa, huts txiki batzuk egin dituzu, bizitzan suerterik izan ez duzulako...»	(27)
koldar 'beldurtia, kakatia'	«— Aita, koldarra! —oihu egin zuen umeak aita terrazako toldoperantz korrika ikusirik.»	(73)
kolera 'amorrua, haserrealdia, sumindura'	«Muga horrek mugalde bietako jendearen kolera behar du, ongi ikus dadin.»	(82)
konprenitu 'ulertu, aditu'	«Hala ere, errua berea zela pentsatu zuen, painua zertarako zen ongi azaldu gabe hizkera nahastua erabili zuela, eta Pelhok konprenitu ezin.»	(14)
kutsu 'arrastoa'	«...okelaren eta espezieen lurrinak zapore, kutsu edo kolore pixka bat emango ziolakoan ogiari.»	(59)
laino egon 'bare-bare egon, ia olatu barik'	«— Itsasoa laino dago —esan zuen aitak.»	(72)
lander 'txiroa, behartsua'	«Inolako anbizio edo harrokeria gabe eta lander baina lasai bizi ziren sasoiari hobe iritzi eta Guakamaiorekin oso haserre zeuden denak...»	(38)
lauhazka 'galopean'	«Eta bi zangoak ahalik eta gehien luzatuz (...) lasterka eta korrika, balantzaka, eta ia lauhazka , inon gelditu gabe (...) joan zen...»	(27)
lauoinka 'galopean'	«Beldurrak bere zaldiak utzi zizkien eta (...) lauoinka eta zapasaltoka joan ziren bakoitza bere etxera.»	(90)
lausotu 'gardentasuna kendu, difuminatu'	«Euri tantak kristalean behera labaintzen ziren, koadroaren parte batzuk lausotuz .»	(74)
lema 'itsasontziak gidatzekoa'	«Ezin zuen jasan ez itsaso, ez antxeta, ez barku, ez lema , ez amu, ez tolet, ez kostera, ez kofradia, ez berdel (...), ez olagarrorik.»	(45)
lera 'elurretako gurditxoa (trineo)'	«...arpoia hartu eta txakurren lerarekin joaten da hodeiertza baino harantzagoko urrunetara.»	(96)
libra 'ia kilo erdi'	«— Ahmed, ardiak sobran dituzue eta hoge librako arkume bat nahi dut — xuxurlatu zion batari belarrira.»	(67)
liho 'oihal mota (lino)'	«Behin batean, ama on hark lihozko oihal bat erosi zuen, oso garesti ordainduta...»	(14)
loria 'poza, poztasuna'	«Ai, Djeha, gure Oasiko loria urruna!»	(68)
loxka 'lo antzean, erdi lo'	«Orain loxka daude.»	(92)
mailatu 'kolpearen marka (bollo)'	«Eskerrak, bestela hor ibiliko litzateke oraindik ere jipoituta eta mailatuta ...»	(27)

marmoka 'itsasoko izakia (medusa)'	«Ilun dago baina argiak ikusten dira, marmoka handi bat ari da pasatzen fosforeszentzia berde-laranja aldakor bereziekin.»	(100)
matraka 'erretolika, bronka, agiraka'	«Ez zen ondo sentitzen hainbeste matraka eta zigorren ondoren.»	(26)
menturaz 'agian, auskalo, jakizu'	«Edo beste olatu gogorren batek, menturaz , itsasora itzultzen lagundu arte.»	(77)
murru 'harresia, horma'	« Murru handi bat balitz begi-bistakoa!»	(82)
nahinon 'non-nahi, edonon'	«Hotza, iluna, ospela eta gosea nahinon , hala ibiltzen ziren gure arbasoak...»	(32)
nasa 'kaia, portua'	«Halabeharrez jardun zuen, ume sasoiari, nasan eta txalupetan jolasean edo lanean...»	(44)
neskame 'mirabea, zerbitzaria'	«Beharbada gustura geratuko zinateke zu hemen, gurekin, geure alabatxoak izateko, geure neskametxoak izateko, geure txakurtxoak...»	(35)
neskatan hasi 'neskekin ibiltzen hasi'	« Neskatan hasteko eta ezkontzeko sasoiari zegoen...»	(44)
odolbero 'sutsua, bortitza'	«Berehala konturatu zen poz-algarak itxura hutsa zirela, ezkontzako gonbidatuak betilunak eta odolberoak zirela...»	(25)
ohore 'ondra, izen ona'	«Lortu egin zituela esan dezagun, bere ohorez .»	(60)
oinaztargi 'inisitua, tximista'	«Halako batean, Ekaitza zetorrela entzun zen, oinaztargiak eta trumoiak zekartzala bide-aurreko.»	(35)
oinaztura 'tximista, oinaztargia, inisitua'	«Hodei astun, beltz, azkarrak zabaltzen ari ziren eta oinazturak goitik behera modu ikaragarrian zartatzen ziren.»	(72)
olagarro 'hamarratza (pulpo)'	«Ezin zuen jasan ez itsaso, ez antxeta, ez barku, ez lema, ez amu, ez tolet, ez kostera, ez kofradia, ez berdel (...), ez olagarrorik .»	(45)
oniritzi 'onetsi, onartu, ontzat eman'	«...eta halako plan makurra oniritzi zuten...»	(82)
oratu 'eutsi'	«Eta zergatik zaude horrela, azenarioei orutzen diezula oraindik?»	(58)
orro 'oihu handia eta ozena'	«—Astoa! —egin zuen juduak orroa — . Astoa! Norena izango da ba asto hori ez bada neurea!»	(65)
orube 'lursaila, eremua'	«Pagoen eta orubeen artetik igo eta neska polit bat topatu zuen baserri atarian.»	(44)
orube 'lursaila, territoria'	«Txakurrak bere kaxetatik zaintzen zuen bere orubea .»	(77)
ospel 'iluna, itzaltsua, gerizpetsua'	«Badakizue nola frijitzen zen arrautza sua sortu baino lehenagoko aro ospel haietan?»	(32)
ostu 'lapurtu, ohoindu'	«"Baina, ematen ez badigu, ostu egin beharko diogu...»	(34)
otu 'bururatu, okurritu'	«Baina maitasun deklaraziorik egin edo hitzordurik eskatu baino lehenago, zuhurrena galdera hau egitea otu zitzaion.»	(46)
pago 'zuhaitz handia (haya)'	« Pagoen eta orubeen artetik igo eta neska polit bat topatu zuen baserri atarian.»	(44)
painu 'oihala'	«Hala ere, errua berea zela pentsatu zuen, painua zertarako zen ongi azaldu gabe hizkera nahastua erabili zuela, eta Pelhok konprenitu ezin.»	(14)
popa ustela '(esamoldea: ipurdi ...)'	«—Azkena, popa ustela ! —oihu egiten zioten elkarri.»	(49)
premia 'falta, beharrezana'	«—Hago isilik! —zakar esan zion bat-batean neskari—. Hire premiarik ez dinat nik.»	(45)

profitatu 'baliatu, aprobetxatu, onura atera'	«Amak esandakoak ondo gomutatuz, asto gurdi hura profitatu eta agindutakoa bete behar zuela pentsatu zuen.»	(18)
segatu 'ebaki, moztu'	«Handik gutxira, jendea topatu zuen soroan garia segatzen eta gari-sortak lotzen.»	(22)
seko tontoa 'gutziz tentela, lelo hutsa'	«Arraunlaria asmo bila zetorren edo seko tontoa zen, edo bi zeretan positibo.»	(46)
sigi-saga 'ezker-eskuin mugitu, sugeak legez'	«...hondartzan zehar sigi-saga joan zen.»	(75)
sunda 'usain sarkorra (janariena...)'	«Ur gazirik, nasarik, uhinik eta arrain sundarik gabeko lekuan zegoen azkenean.»	(52)
tantai 'erraldoia'	«Orduan agertu da sekulako olagarro handi tantai itzelezkoa.»	(102)
tapitu 'tupitua, sarria, zarratua'	«Pentsamendu hori gogoan zeramala joan zen Guakamaio Oihan Handian barrera alderik sakon eta tapituenerantz .»	(34)
tenore 'abagunea, egokiera, une aproposa'	«Bazen, berriz ere, ohiturak drezatu eta autoritatea indartzeko tenorea .»	(84)
tolet 'estakatxoa, arrauna lotzeko euskarri'	«Ezin zuen jasan ez itsaso, ez antxeta, ez barku, ez lema, ez amu, ez tolet , ez kostera, ez kofradia, ez berdel (...), ez olagarrorik.»	(45)
tripakiak 'sabeleko erraiak'	«Beste egun batean, Djehak ahari tripakiak lortu zituen azokan, auskalo nola.»	(60)
trokotz 'dorpea, txarto egina'	«Makila trokotz batzuekin inguratu zitzaizkion eta jipoi penagarria eman zioten horiek ere.»	(23)
tutuka 'tu egiten, bozina jotzen'	«Olatuak beti bata bestearen atzetik etengabe, txalupak tutuka beti gurma artean, sardina zaharren usaina beti airean...»	(44)
txapel okerreko karabinero 'guardia zibila, espainiar polizia'	«Lebitadun alkateek txapel okerreko karabineroekin koordinatu zuten erabakia.»	(84)
txilaba 'jantzi txanoduna, tunika luzea'	«Saltzaile juduak Djeharen argudioa konprenitu zuen, eta txilaba dotore bat eman zion.»	(64)
ubel-ubel eginda 'ubelduraz josita, more'	«Ubel-ubel eginda heldu zen, baina beste zeresanik ikasi gabe. Edo ikasitako zeresanak ahaztuta.»	(27)
ubeldura 'ubeldua, odolbatua (kolpe ondor)	«Leunki ukitu zituen semearen ubeldurak eta urratuak, laztanez eta maitasunez hobeto sendatuko zirelakoan...»	(27)
ufadaka 'ufakoa, putzaldia'	«Haize Hegoa alde baterantz eta besterantz hasi zen abiatzen, ufadaka, zakua lehertu beharrez...»	(85)
uhin 'olatua'	«Batzuek horixe dute gogokoa: itsasoa, kostaldea, uhinak , arrantza, txalupak, eta legatzaren buztana.»	(43)
ukaldika 'kolpeka'	«...Balbinak jo eta aizkora ukaldika urratu zuen zakua.»	(88)
umil 'apala, xumea'	«...burua aurreko oinen gainean pausatu eta loaldi umil merezia onetsi.»	(78)
upel 'kupela'	«Hodei upel erraldoiak bertan behera hustu behar balira bezala.»	(76)
ur arrapalada 'uhinen amaieran parrastada, abiada'	«Orduan ikusi zuen, dortoka, hondartzan, uhinen akaberako ur arrapaladatik eta aparretik hurbil.»	(74)
usaiako 'ohikoa, betikoa, tradizionala'	«...Erriberan gora usaiako bidea eginez.»	(85)
xede 'helburua, jomuga'	« Xedea argia zen: ez ziotela Haize Hegoari beste aldera pasatzen utziko.»	(84)
xixtrin 'ziztrina, argaltxoa eta txikia'	«—Zergatik utzi diozu neskato xibaro xixtrin horri sua lapurtzen?»	(36)